

Streszczenie pracy doktorskiej

mgr Tomasz Paciorek

Różnorodność gatunkowa, rozmieszczenie i siedliska mszaków Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

Prezentowana rozprawa doktorska zawiera pierwszą pełną listę mszaków Świętokrzyskiego Parku Narodowego (ŚPN) wraz z ich rozmieszczeniem oraz charakterystyką ekologiczno-siedliskową. W osobnych rozdziałach zostały omówione ponadto mszaki siedlisk antropogenicznych oraz wykonana została brioflorystyczna waloryzacja ŚPN.

Głównymi celami pracy było poznanie: 1) różnorodności gatunkowej mszaków; 2) ich wymagań ekologicznych; 3) rozmieszczenia gatunków i ich niższych taksonów na obszarze ŚPN oraz 4) stanu zachowania brioflory i jej zagrożeń.

Podstawą pracy są wyniki własnych badań terenowych, kwerenda dostępnych danych literaturowych oraz rewizja historycznych zbiorów zielnikowych pochodzących z przedmiotowego terenu.

W wyniku przeprowadzonych prac na przedmiotowym obszarze stwierdzono: 1 gatunek glewika (*Anthoceros agrestis*), 58 taksonów w tym 56 gatunków, 1 podgatunek oraz 1 odmianę wątrobowców oraz 215 gatunków i 6 odmian mchów.

Największa różnorodność gatunkowa mszaków w ŚPN występuje na naziemnych siedliskach leśnych, w tym najwięcej taksonów (116) stwierdzono w lasach liściastych, zaś siedliska borowe są nieco mniej bogate w gatunki (104 stwierdzone). Ważną niszę dla mszaków stanowią także siedliska naskalne. Odnotowano z nich 119 mszaków (18 wątrobowców i 101 mchów), przy czym istotne znaczenie mają skałopodobne siedliska antropogeniczne. Duże znaczenie dla różnorodności gatunkowej mszaków badanego terenu mają także siedliska zajmujące niewielkie arealy (w tym pochodzenia antropogenicznego). Na łąkach, pastwiskach i murawach występuje 16 unikatowych dla tych siedlisk gatunków mchów, wyłącznie w obrębie pól i ugorów występuje glewik polny *Anthoceros agrestis* oraz 2 wątrobowce (*Riccia glauca*, *Riccia sorocarpa*), natomiast unikalny dla szuwarów i siedlisk nadwodnych jest 1 wątrobowiec – *Marchantia polymorpha* subsp. *polymorpha*.

Pod względem bogactwa i różnorodności gatunkowej mszaków na obszarze ŚPN wyróżnia się kilka rejonów oraz szereg powierzchni badawczych. Są to: obszar ochrony ścisłej Mokry Bór i łąki nad Czarną Wodą (powierzchnia Ee 66/83), obszar ochrony ścisłej Czarny Las (powierzchnia Ee 66/95), obszar ochrony ścisłej Łysica-Swięty Krzyż wraz

z gołoborzami na stokach Łysicy, Agaty i Łyśca (powierzchnie Ee 76/13, Ee 76/24 Ee 77/44, Ee 77/54) oraz enklawa Skarpa Zapusty (powierzchnia Ee 77/17).

Na obszarze ŚPN stwierdzono ogółem występowanie 64 gatunków mszaków objętych ochroną gatunkową w Polsce (Rozporządzenie 2014). Dwa gatunki mchów (*Buxbaumia viridis*, *Dicranum viride*) są chronione w ramach europejskiej sieci Natura 2000. Spośród wszystkich stwierdzonych mszaków 25 widnieje na czerwonych listach wątrobowców lub mchów Polski, a 9 gatunków jest rzadkich lub zagrożonych w skali Europy.

W końcowej części rozprawy omówiono wyniki badań i porównano je z danymi literaturowymi. Praca zawiera ponadto zestawienie wniosków oraz podsumowanie.